

Julia Burgers-Drost

Annerieke

Spiegelserie

Zomer & Keuning

‘HIER ZIT JE DUS, BETTE. IN DE KEUKEN. NET WAT IK dacht. Koffie bijzetten. De kannen zijn leeg.’

Ze lijken op elkaar, de twee zussen, althans uiterlijk. Bijvoorbeeld de donkerbruine ogen. Alleen de uitdrukking ervan is anders.

Theodosia zucht: ‘Een goede reden om de kamer te ontvluchten, ja toch? De mensen blijven plakken. Voelt dan niemand aan dat het allemaal lang genoeg geduurd heeft? Een kind kan zien dat het Annerieke te veel is. De arme meid is aan het eind van haar krachten. Geen wonder, trouwens.’

‘Ze hebben allemaal van haar geprofiteerd.’

Daar zijn de zussen het gloeiend over eens.

De koffie pruttelt en verspreidt een bemoedigende geur. Snuivend spoelt Bette een thermoskan met heet water om. ‘Die arme meid. Ik zou willen dat ik zo’n dochter had.’

Theodosia knikt. ‘Je hebt een zoon én een dochter, jij. Kijk naar mij. Ik heb man noch kinderen.’

Bette schiet uit haar slof en zegt hartgrondig: ‘Wees er blij om. Nou ja, mijn Max is een goeie vent. Maar mijn zoon is vergeten dat hij ouders heeft. Weet je hoelang ik hem en zijn gezin niet gezien heb? Langer dan een halfjaar. En waarom? Omdat ze geloven in allerlei leugens. Als ik mijn dochter vergelijk met Annerieke, schieten de tranen me in de ogen. Die van mij, te gek om over te praten.’ Bette perst haar lippen op elkaar, vastbesloten haar verdriet niet duidelijker te maken.

Theodosia legt een hand op haar schouder. ‘Niemand heeft het gemakkelijk, meid. We dromen wat af wanneer we jong zijn, maar wat valt het tegen, niet?’

Bette giet de verse koffie voorzichtig over in de kan, en na de dop erop geschroefd te hebben zet ze meteen een nieuwe pot van het bruine vocht. Ze blikt over haar schouder. ‘Jij hebt

geen klagen. Je leeft als een vorstin in dat grote huis, al is het niet van jou. Je speelt er toch zo'n beetje de huisvrouw. En je baas is een heer. Ik vraag me eerlijk af waarom jullie niet trouwen. Vertel eens, zit dat er nog in of niet?

Theodosia is niet van plan er een eerlijk antwoord op te geven, want in dat geval zou ze moeten bekennen dat ze de hoop heeft opgegeven. 'Laten we het over Annerieke hebben. Ze heeft de beste jaren van haar leven aan haar ouders gegeven. Eerst was het Marie, die bedlegerig werd, én veeleisend. De twee jongens en hun vrouwen hadden wel iets anders te doen dan voor moeder te zorgen. En onze broer Kees was ook niet gemakkelijk. Dat is hij nooit geweest. En zeker niet toen hij die nare ziekte kreeg.'

Annerieke heeft haar moeder tot het eind van haar leven verpleegd, uiteindelijk met hulp van buitenaf. En zo is het ook gegaan toen haar vader, Kees Atema, een dodelijke ziekte kreeg. Opnieuw was Annerieke degene die de zorg op zich nam.

Bette schenkt twee kopjes koffie voor hen beiden in. 'Drink op. Je ziet er naar uit dat je het hard nodig hebt.'

'Het was me het dagje dan ook wel. Kees begraven was moeilijk. Niet dat ik overloop van verdriet. Onze relatie stelde toch niets voor.'

Bette blaast in haar kopje in een poging de koffie af te koelen. 'De relatie tussen Annerieke en de broers is ook niet veel soeps, meid. Dick en zijn Sandrien zijn twee egoïsten. Zag je hen straks kijken naar dat ene schilderijtje waarvan men zich afvroeg of het een origineel is of nep? En waarom is Yalda niet gekomen om opa te begraven? Ze mag dan een pleegkind zijn, Kees was voor haar toch opa. Maar Wieger heeft veel van onze eigen vader weg. Die is zachter van aard dan Dick. Maar ik geloof dat Annerieke ook met hem niet zo'n goede band heeft, de arme meid.'

Theodosia heft haar kopje op. 'Proost dan maar. Op onze geliefde familieleden.'

Er is in de keuken niets anders te horen dan het doorlopen van het water. Uit de kamer komt een schel gelach.

Bette haalt haar schouders op. 'Breng jij de volle kan vast naar de kamer, dan kom ik zo met nummer twee. Of nee, wacht. De cake moet nog gesneden worden.' Cake van de bakker, niet uit de supermarkt. Bette snijdt het kapje eraf en breekt het in tweeën. 'Raar dat een mens toch kan eten, wat er ook gebeurt. Op momenten als dit moet ik aan vroeger denken, bijvoorbeeld dat onze eigen moeder hier heeft gestaan om eten te koken en af te wassen.'

Theodosia knelt de koffiekkan tegen haar borst. 'Ik ga vast.'

Even later komt Annerieke Bette gezelschap houden. 'Tante Bette, je bent een schat. Weet je, ik kan het in de kamer bijna niet meer uithouden.' In haar ogen glinsteren tranen. 'Het is allemaal zo raar. Pappa weg, helemaal weg nu. En alles in huis ademt nog zijn aanwezigheid. Straks gaat iedereen zijns weegs, en ben ik hier alleen. Het vliegt me nu al aan.'

Bette omarmt haar nichtje. 'Lieverd, dan nemen oom Max en ik je toch mee. Plaats genoeg. Ik help je later wel met het opruimen van alles wat weg moet. Zoiets hoeft niet de dag na de begrafenis.'

Annerieke veegt haar ogen af aan de mouwkop van Bettes bloes. 'Weet ik wel. Maar dat is het niet alleen. Sandrien doet net alsof het mijn hobby is – was, bedoel ik – mensen te verzorgen tot de dood. Ik deed het omdat het om pappa en mamma ging. Verplegen is echt mijn vak niet, hoor. En niemand keek naar hen om. Heel af en toe lieten ze zich zien. Weet je wat Sandrien opmerkte tegen de dominee? Dat ik gauw weer bezigheden moest hebben. Of dominee iemand wist die thuiszorg nodig had. 'Onze Annerie is beschikbaar.' Nou, dat ben ik niet.'

Theodosia komt de keuken binnen en plukt Annerieke van Bette weg om haar zelf te knuffelen. 'Het was een nare dag, lieverd, maar heus, er komen betere tijden. Het leven is een

golfbeweging. Ook voor jou gaat de zon weer schijnen, en jij, kind, je kunt terugkijken op goede jaren, want je bent trouw geweest en je hebt je gegeven uit liefde. Ik denk dat de Here God jou van boven een pluim geeft.'

Annerieke lacht door haar tranen heen. Je kunt toch altijd nog merken dat haar tante vroeger zondagsschooljuf is geweest.

'Ik ben alleen maar moe, lieve tantes. Zo raar moe. Zelfs wanneer ik 's ochtends wakker word, ben ik moe. Geen puf. Geen doel. Niemand die op me wacht.'

Sandrien, de vrouw van Dick, gooit de keukendeur open. 'Cake. Waar blijft de cake, dames?' Ze graait de schaal met de goudgele plakken van het aanrecht en zeilt zonder een woord te verspillen terug naar de kamer.

Annerieke zakt op een keukenstoel, de schouders gebogen en de rug gekromd. 'Ik voel me honderdéén,' zucht ze.

'Hoor haar,' roept Bette. 'Hoe oud ben je helemaal? Zesentwintig? O nee, een jaartje minder. Meid, je komt pas kijken. Goede raad van je oude tante, wat jij moet doen de komende tijd? Niets. Niks. Slapen, eten en drinken, af en toe naar buiten. Je moet tot jezelf komen.'

Annerieke glimlacht waterig. Ze bedoelen het goed, die twee zussen van pappa. Tot jezelf komen. Ze weet niet eens meer wie ze zelf is. Ze voelt zich een niemand.

Uit de gang klinkt geroep. 'Annerieke, waar zit je? De dominee wil afscheid nemen.'

Annerieke staat stijfjes op. Ik kom al, zegt ze geluidloos.

Bette en Theodosia kijken elkaar aan. 'Dat gaat niet goed. Het is aan ons een oogje in het zeil te houden, zus.'

Wanneer de laatste bezoeker is vertrokken, vallen de familieleden stil. Bette en haar zus ruimen in de keuken de rommel op en doen de afwas.

'Zo, nu moeten we het eens over de toekomst hebben.' Dick klapt in zijn handen als een ijverige schoolmeester die een

groep onwillige leerlingen wil dwingen naar hem te luisteren. 'Ja ja, dat vind ik ook,' valt zijn vrouw hem bij.

En opeens, als bij afspraak, wenden alle vier de aanwezigen hun blikken op Annerieke, die versuft in een stoel hangt. 'Het gaat om jou. Je kunt als gezonde jonge meid niet blijven nietsdoen. Nu pa's pensioen wegvalt, zul jij ook een baan moeten zien te vinden.'

Annerieke schiet rechtop. Ze staart haar broer aan, met ogen als schoteltjes, rond en verbaasd. Pappa's pensioen... Alsof ze al die jaren heeft geprofiteerd van pa, en misbruik van hem heeft gemaakt. 'Natuurlijk,' haast ze zich te zeggen.

Ook Wieger bemoeit zich ermee. Hoe verschillend de broers ook zijn, ze zijn het nu eens. Annerieke moet niet verwachten dat zij in haar onderhoud zullen voorzien.

Annerieke stamelt dat ze nog niet zo ver gedacht heeft.

Dan wordt de deur opgeduwd, en de tantes struinen achter elkaar de kamer binnen, Bette voorop.

'Zijn jullie al bezig de boel te verdelen en te stickeren? Mooi stel zijn jullie. Je vader ligt nog maar net onder de aarde. Hij moest jullie eens kunnen horen.' Bette spreekt op een manier die iedereen doet zwijgen.

Alleen de vrouw van Wieger laat zich horen, Esther. 'Dat vind ik ook, tante Bette. U hebt gelijk. En zie Annerieke nu eens zitten. Ze is meer dood dan levend. En in plaats van met haar te doen te hebben, willen de mannen haar op slag aan het werk zetten. Mag ze even bijkomen van alles wat ze voor pa en ma gedaan heeft? Welke dochter – of zoon – doet zo iets nog tegenwoordig? Ik vind dat we Annerieke iets verschuldigd zijn. Dat we haar op onze kosten een vakantie moeten aanbieden of zo iets.'

Stilte.

Alle ogen zijn nu op Esther gericht.

Bette en Theodosia zijn gaan zitten en knikken gelijktijdig en op dezelfde manier. 'Je hebt gelijk. Als we niet op Annerieke

passen, hebben we er zo een patiënt bij in de familie. En wie zorgt er dan voor haar?’

Dick blijft bokkig. ‘Er is nu eenmaal veel te bespreken. Dat was anders na de begrafenis van onze moeder. Pa was er immers nog. Het huis behoorde aan hem.’

Theodosia begrijpt wat de volgende zet zal zijn. ‘Beste neef, dat kan allemaal wachten. Alles moet bezinken. En Esther heeft gelijk. Annerieke zit erdoorheen. Zien jullie dat dan niet? Het huis, de inboedel en alles is nog warm. Je moet de besprekingen opschorten, jongen, minstens een week of drie, vier. Me dunkt dat jullie toch eerst de dood van je vader moeten verwerken.’

Dick mort: ‘U weet heel goed dat pa al maanden zo goed als dood was. Zijn overlijden kwam als een verlossing.’

Annerieke begint geluidloos te huilen. Pa. Niet langer de altijd norske, kribbige pappa. Maar een schim van de man die hij was. Ze heeft hem met liefde verzorgd tot het einde toe. Vlak voordat hij stierf, had hij haar hand gepakt en haar bedankt. Heel onhandig. Hij was niet gewend zijn gevoel of waardering te tonen. Maar het was meer dan Annerieke verwacht had.

Esther staat als eerste op. Ze kamt met twee handen haar wilde en niet te temmen haarbos. ‘Annerieke, als je me nodig hebt, ben ik er voor je. Onthoud dat. Ik bel je van de week. Of weet je al wat het reisdoel zal worden?’

Schoonzus Sandrien reageert verontwaardigd: ‘Nou zeg.’

Theodosia komt tussenbeide. ‘Ik ben van plan Annerieke een week of twee mee naar Apeldoorn te nemen. Bij ons kan ze rust krijgen zoveel als ze nodig heeft. Volop natuur, goed voedsel en rust zullen wonderen doen.’

Dat vindt Esther een prima idee. ‘Ze kan het nergens beter krijgen, tante. Lief van u.’

De broers doen er het zwijgen toe. Wieger legt een arm om de schouders van zijn tengere vrouw. ‘Jij bent een kei, schat, en zoals altijd heb je gelijk. Ik schaam me dan ook een beetje. An-

nerieke, ga maar lekker met tante mee. We laten het huis voor wat het is en praten er later over.' Hij schraapt zijn keel. 'En ik spreek namens allemaal hier dat we dankbaar zijn voor wat jij voor onze ouders hebt gedaan.'

Annerieke knikt. Het is haar nooit gevraagd of ze de zorg op zich wilde nemen. Het sprak allemaal zo vanzelf. Een vertrouwde en bovendien goedkope kracht.

Esther is nog niet klaar. 'En ik vind dat er rekening gehouden moet worden met wat Annerieke heeft gedaan zonder dat ze ooit salaris heeft gekregen. Kost en inwoning, ja... Mag ik even lachen? Een baan van zeven dagen per week. Iedere dag moest ze vierentwintig uur klaarstaan.'

Wieger leidt zijn vrouw de kamer uit voordat ze nog meer te berde kan brengen.

'Blijf zitten, Annerie. Ik laat het gezelschap uit.'

Annerieke kijkt hen door het raam na: haar broers, keurige heren in donkere kostuums, en de schoonzussen, elegant en eigentijds gekleed.

Theodosia komt op de leuning van Anneriekes stoel zitten. 'Waarom hadden Dick en Sandrien hun dochter niet meegebracht?' informeert ze. Yalda mag dan een pleegkind zijn, voor de familie voelt het toch als eigen vlees en bloed.

'Ik geloof dat ze grieperig was. Gisteren klonk ze door de telefoon nog zo helder als wat. Maar het kan wel waar zijn. Dat weet je bij haar nooit.'

Bette trekt de verschoven stoelen weer op hun plaats en schudt de kussentjes op die op de bank liggen.

'Kom, Annerieke, ga naar boven en pak een koffertje. Als jullie gaan, sluit ik het huis af. De kamerplanten neem ik mee, want je kunt je burens niet vragen. Die wonen net iets te ver bij je vandaan. Ik ga af en toe langs om de post te halen en een oogje in het zeil te houden.'

Theodosia gaat staan en strijkt haar rok glad. Ze wil naar huis. 'Ja, Bette heeft gelijk. Ga maar gauw naar boven, lieverd.'

Annerieke gehoorzaamt als een braaf klein kind. Op haar kamer ploft ze op het bed neer. Ze is niet zichzelf. Zo overgevoelig was ze toch nooit? Het zal de spanning van de afgelopen weken zijn, die een uitweg zoekt. Of ze er goed aan doet met tante Theodosia mee te gaan? Doet ze er niet beter aan thuis te blijven en de situatie onder ogen te zien? Opeens stormen er allerlei vragen door haar hoofd. Het huis, moet dat verkocht worden? De spullen van pappa, zijn kleding, persoonlijke dingen. Moet alles in drieën verdeeld worden? Hoe doen andere mensen dat? Ze veegt met de rug van haar hand langs haar ogen om hete tranen weg te poetsen. Uitstel, heerlijk uitstel. Mee met tante naar Apeldoorn, net als toen ze een klein kind was, verzorgd en verwend worden in dat heerlijke grote en oude huis. Deftig vond ze het daar. Tante is een soort huishoudster, maar dan wel een die vertrouwelijk omgaat met de heer des huizes en de indruk wekt dat zij het in de villa voor het zeggen heeft. Ze hoort de tantes beneden op goedmoedige toon met elkaar kibbelen. Het maakt dat ze glimlacht. Om niets kunnen ze van mening verschillen.

‘Vader en moeder hielden meer van jou dan van mij, Theodosia.’

‘O ja, en waarom dan wel?’

‘Alleen je naam al. Bette, twee lettergrepen en meer niet. Maar dan jouw naam, een met een betekenis: van God gegeven.’

Dat soort gesprekken hebben die twee vaak, tot vermaak van Annerieke. Ze haalt een grote koffer uit de kast van een logeerkamer en zet die geopend op haar bed. Ondergoed, truien en broeken, rokken en panty’s. Sokken ook, voor in de wandelschoenen. Heerlijk door de bossen sjokken, anemonen plukken. Ze weet blindelings de plekken te vinden waar de tere bloemetjes groeien. Haar handen verrichten automatisch het werkje.

Net wanneer ze de koffer dichtknipt, stampst tante Theodosia de trap op. ‘Klaar? Ik wil graag weg uit dit huis.’ Ze neemt de

koffer van Annerieke over en vertelt dat Bette zich ook over de vuile was zal bekommeren die in de mand zit. 'Je hoeft nergens over na te denken. Laat je maar gaan en kom mee.'

Annerieke krijgt van Bette, die met haar jas klaarstaat, een stevige knuffel. 'Bel nog maar eens, meisje. Je bent wel een wees – een volwassen wees –, maar je hebt ons nog.'

Even later rijden de twee weg in Theodosia's wagentje.

Hij ruikt nog nieuw, vindt Annerieke. Ze leunt met haar hoofd tegen de zijwand. Zo moe als ze is...

'Esther is een beste meid,' vindt Theodosia. 'Zij houdt Wieger op het goede pad. Heb je gemerkt dat ze hem handig op andere gedachten kan brengen wanneer Dick hem van iets wil overtuigen?'

Annerieke weet er alles van. Wanneer ze de gedenknaald in Apeldoorn passeren, zegt ze blij te zijn even afstand te kunnen nemen. 'Je weet toch wel zeker dat meneer Van Amerongen het goedvindt dat je een logee meebrengt?'

'Geen probleem,' lacht Theodosia. Ze rijdt de Amersfoortse-weg op en wijst Annerieke op de struiken aan weerszijden van de weg. 'Alles begint uit te lopen. Je moet onze tuin zien. Vorig jaar heb ik van die kleine narcissen geplant. Bloeien dat ze doen. Het is altijd ruzie met de tuinman. Ik wil planten, bollen en knollen op plekken zetten die hij ongeschikt vindt. We bekijken het van verschillende kanten. Letterlijk. Hij wil dat je vanaf de straat ziet hoe mooi de tuin is, en ik wil vanuit het huis genieten van de bloemen. Vooral nu, in de lente. Het is nog te koud om op het terras te zitten, en dus moeten we vanuit de kamers kunnen zien hoe de boel groeit en bloeit.' Theodosia sorteert voor, remt af en rijdt de oprit van de statige villa op. 'We hebben het rijk alleen. Titus is tegenwoordig druk met zijn club. Kerels die niets omhanden hebben en te veel energie. Ze zijn bezig oude routes op de Veluwe te herstellen. Stapels boeken en oude documenten gaan van hand tot hand. Het zijn net kleine jongens. Enfin, hij is er gelukkig mee.'

Theodosia lacht de lach van een gelukkige en liefhebbende vrouw, beseft Annerieke.

Een ruk aan de handrem. 'Zo, we zijn er. Welkom, meisje. Kom mee, dan gaan we zien wat onze onvolprezen hulp heeft gekookt. Ze heeft ooit op Het Loo geassisteerd in de keuken tijdens een groot feest, en daar gaat ze prat op. Alsof ze een embleem in de kast heeft waarop staat: hofleverancier.'

Voor het eerst in dagen moet Annerieke lachen. Het is een ongekend gevoel alle beslommingen die haar de laatste jaren hebben beziggehouden, even van zich af te kunnen zetten.

Nadat de koffer is uitgepakt en de kleding in de antieke kasten is geborgen, dwaalt Annerieke door het huis, om de sfeer te proeven. Het ademt het begin van de vorige eeuw. Met een beetje fantasie hoor je de wielen van de koetsen ratelen over de steentjes naast het huis. De stallen zijn omgebouwd tot garages. Achter het huis is een enorme tuin: perkjes, omgeven door vakkundig gesnoeide buxusstruikjes. Oude bomen geven in de zomer de nodige schaduw. En het gazon is als het spreekwoordelijke biljartlaken. In huis is het stil, en het ruikt er naar lavendel en boenwas. Het verkeer op de Amersfoortseweg is goed hoorbaar. Langzaam loopt Annerieke de brede trap af.

In de vestibule staat haar tante met een stapel post in haar handen. 'Kom, dan gaan we in de serre zitten. De dagen worden al snel veel langer. Heerlijk is dat ieder jaar. Het ontwaken van de natuur.' Eenmaal gezeten op een comfortabele stoel van rotan sorteert ze de post in stapeltjes. 'Hij – ik bedoel Titus – krijgt tegenwoordig post uit het hele land in verband met zijn nieuwe hobby. Ze willen er zelfs een boek over gaan uitgeven. Ze ruziën over de titel. Ik zei al: net kleine jongens.' Ze snuffelt aan een zachtgekleurde enveloppe, kijkt fronsend naar de afzender en legt hem op het stapeltje dat voor Titus van Amerongen bestemd is. 'Geurige post, hm.' Ze schuift Annerieke

een dikke folder toe waarin kleding staat. ‘Prijzig, maar voor elk wat wils. Ik bestel er vaak iets.’

Kleding is iets wat Annerieke de laatste jaren niet heeft kunnen boeien. Voor de begrafenis van haar vader heeft ze zelfs in opdracht van Sandrien iets nieuws moeten kopen, opdat ze de familie niet te schande zou maken. Ze kijkt, alsof ze hem voor het eerst ziet, naar de donkere rok die ze draagt. In de zwarte panty zit een ladder, en haar zwarte bloes voelt aan alsof hij scheef zit. ‘Vindt u het erg, tante, als ik naar mijn kamer ga? Ik ben zo raar moe.’

Theodosia schuift de post terzijde en informeert of Annerieke nog trek heeft in het een of ander.

Annerieke wrijft over de plaats waar ze haar maag vermoedt. ‘Het eten was niet alleen heerlijk, maar ook nog eens heel veel.’

‘Dan breng ik je straks een beker melk met honing. Dat is voor van alles en nog wat goed. Neem eerst maar een lekker bad. Ik heb badzout en olie voor je klaargezet.’

En driesterrenhotel is er niets bij, bedenkt Annerieke wanneer ze zich in het badschuim onderdompelt. Het warme water maakt haar slaperig. Slapen, ongestoord doorslapen, wat een luxe. Haar lichaam schreeuwt er als het ware om. Aan een haak hangt een badjas voor haar klaar. Zwaar en dik voelt hij aan. Zoals alles in dit huis heeft ook dit kledingstuk kwaliteit. Eenmaal in bed, zittend tegen een dik kussen, wacht ze op tante met haar toverdrank.

‘Je ziet er rozig uit. Je bent nog zo jong, meisje. Voordat je het weet, ben je hersteld en kun je door met het leven. Want ja, of je dat nu wilt of niet, het is wel een feit.’

De honingmelk is zo zoet dat Annerieke ervan gruwet.

‘Lekker drankje, hè?’ zegt Theodosia tevreden terwijl ze de gordijnen sluit.

‘Ik maak je morgenochtend niet wakker. Slaap maar eens goed uit. Voor mij ben je een tijdje mijn patiëntje.’

Het patiëntje wordt even later toegestopt. En een nachtzoen krijgt ze ook nog.

De lieve donkere ogen van Theodosia kijken haar warm aan. Annerieke dringt haar tranen weg, want het zijn net de ogen van pappa.

‘Welterusten, tante. U bent een schat.’

Of het nu komt van de honingmelk of het weldadige bad, een kwartier later zakt Annerieke voor het eerst in tijden ontspannen weg in de verlossende armen van de slaap.